

Наталія ПІПЧЕНКО,
докторка політичних наук,
професорка кафедри міжнародної інформації
Навчально-наукового інституту міжнародних відносин
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

ДИПЛОМАТІЯ В ЕПОХУ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Анотація. У статті проаналізовано особливості трансформації дипломатичної роботи на основі використання інструментів штучного інтелекту. Виокремлено світовий, регіональний та національний рівні запровадження ініціатив штучного інтелекту, а також окреслено переваги і недоліки такого інструментарію. Прикладне значення інструментів штучного інтелекту представлено на прикладі діяльності зовнішньополітичних відомств Великої Британії, Німеччини, США та Франції, які одними з перших почали активно оновлювати власну дипломатичну роботу на основі цифрових інновацій.

Встановлено, що дипломатія в епоху штучного інтелекту зосереджена на питаннях міжнародно-правового регулювання специфіки використання систем штучного інтелекту для удосконалення політичних, економічних, безпекових, екологічних і соціальних перспектив розвитку людства; можливостях використання інструментів штучного інтелекту для виконання функціональних дипломатичних обов'язків; забезпеченні таємності передавання, зберігання та обробки політико-дипломатичних даних.

Ключові слова: дипломатія, штучний інтелект, ЄС, Велика Британія, Німеччина, США, Франція.

Активізація використання інструментів штучного інтелекту (ШІ) в соціально-політичному житті держав сприяла появі розробок, здатних виконувати складні завдання, які до цього потребували залучення лише людського інтелекту. У дипломатичній сфері з 90-х років ХХ століття почали обговорювати та запроваджувати програмні додатки для початкової автоматизації виконання функціональних завдань, ефективнішого структурування стандартизованої інформації, зібрання та відтворення інформації в реальному часі, а також дотримання безпекових ІТ-стандартів роботи з політико-дипломатичними даними. Такі додатки стали першими

прикладом спрощених алгоритмів упровадження ШІ в дипломатичну діяльність. Поглиблення процесів використання інструментів ШІ в дипломатії відбулося після усвідомлення комерційного значення інновацій, зрешевлення цифрових розробок, проникнення соціальних медіаплатформ у всі сфери життєдіяльності та інтенсифікації процесів несанкціонованого доступу до важливих систем і даних, що спонукало дипломатів ставати активними учасниками і регуляторами оновленого цифрового порядку денного.

Серед наукових досліджень необхідно звернути увагу на праці вчених з «DiploFoundation», які проаналізували особливості використання ШІ як інструмента дипломатичної практики, сфери дипломатичних перемовин і середовища, де практикуються дипломати. Наслідки впливу інструментів ШІ на систему міжнародних відносин представлено в працях В. Блазера, А. Бхатнагара, Д. Гаджара, А. Гачкевич, О. Івасечко, Т. Нуграха, Р. Робертса, У. Франке та інших.

Загалом щодо управління і регулювання ШІ можна виокремити декілька рівнів запровадження ШІ-ініціатив. Зокрема, за охопленням слід виділити:

- світовий рівень — міжнародні організації ініціювали обговорення та ухвалення відповідних міжнародних регламентів стосовно принципів використання ШІ в політичній, соціоекономічній, безпековій, освітньо-науковій та екологічній сферах, які можуть стати основою для розробки національного законодавства, політики та інструментів у галузі ШІ. Наприклад, такими регламентами є Рекомендації Ради Організації економічного співробітництва та розвитку щодо штучного інтелекту [1]; Принципи використання штучного інтелекту в межах країн Групи двадцяти [2]; звіт Генерального секретаря ООН «Наш спільний порядок денний» [3]; Рекомендації ЮНЕСКО щодо етики штучного інтелекту [4]; затверджений у квітні 2024 року проєкт Рамкової конвенції Ради Європи про штучний інтелект, права людини, демократію та верховенство права [5] тощо.

- Регіональний рівень відзначається діяльністю альянсу «Розумна Африка», який об'єднує всі країни Африканського союзу та зосереджується на проєктах у сфері ШІ для посилення розвитку місцевих ноу-хау, усунення бар'єрів і розробки політики управління [6]; активізацією зусиль правового регулювання в межах Асоціації держав Південно-Східної Азії, яка опублікувала Посібник АСЕАН у сфері управління штучним інтелектом та етикою [7]; обговореннями в межах Організації американських держав щодо створення політико-правових та соціоекономічних механізмів, здатних сприяти усуненню поточних наслідків впливу ШІ на сферу безпеки та інституційну стабільність країн регіону [8].

Окремо потрібно виокремити діяльність Європейського Союзу, який з 2018 року почав оновлювати європейську нормативно-правову базу, щоб стимулювати використання ШІ в стратегічних промислових екосистемах, заохочувати розвивати великі відкриті інноваційні екосистеми з метою удосконалення співпраці між розробниками та користувачами ШІ в державному і промисловому секторах [9]. Доповненням розпочатої практики використання ШІ в ЄС стало те, що Європейський парламент ухвалив Закон про штучний інтелект [10]. Він, зокрема, має удосконалити правове поле щодо посилення безпекових заходів впливу ШІ на суспільство загалом; обмежити використання систем дистанційної біометричної ідентифікації громадян з боку правоохоронних органів, яким буде дозволено застосовувати такі системи лише за наявності спеціального попереднього судового або адміністративного дозволу; заборонити використання ШІ для оцінки соціальної поведінки особи, здійснення впливу на людей або використання їхніх слабкостей; зобов'язати позначати штучні або підроблені зображення, аудіо- або відеоматеріали з метою полегшення розпізнавання дипфейків; забезпечити права громадян подавати скарги на системи ШІ та отримувати роз'яснення щодо рішень, заснованих на системах високого ризику ШІ, які впливають на їхні права.

- На національному рівні 69 країн ухвалили стратегії у сфері ШІ [11], що спрямовані на посилення міжнародного впливу держави або закріплення її лідерства у сфері цифровізації; залучення інструментів ШІ для власного економічного зростання; забезпечення правового, безпекового, технологічного та етичного регулювання процесів використання систем ШІ.

Прикладне значення інструментів ШІ представимо на прикладі діяльності дипломатів зовнішньополітичних відомств Великої Британії, Німеччини, Сполучених Штатів Америки та Франції, які одними з перших почали активно оновлювати власну дипломатичну роботу на основі цифрових інновацій. Зокрема, на рівні Державного департаменту США виокремлюють як переваги, так і недоліки такої системи. Серед переваг американські дипломати [12] називають здатність інструментів ШІ аналізувати інформаційний простір країни перебування щодо представлення образу акредитованої держави закордонними медіа упродовж тривалого проміжку часу; виявляти головні теми, в контексті яких згадується власна країна, і розуміти наявність або відсутність інформаційних викривлень щодо її зовнішньополітичної активності; удосконалювати взаємодію з представниками локальних медіа щодо трансформування образу власної країни в інформаційному просторі країни перебування; виявляти теми, які в країні перебування викликають негативну реакцію щодо політичної активності власної країни у регіоні або державі, з якою сформувались складні дипломатичні відносини, а також адаптовувати заходи у сфері

публічної дипломатії. Роботу всередині зовнішньополітичного відомства можна якісно змінити та удосконалити через можливості спеціально розробленої системи ШІ аналізувати внутрішні сучасні та архівні дипломатичні документи для відстеження змін у політичних пріоритетах держав, виявлення трансформації закордонної громадської думки та встановлення особливостей розвитку власної політичної діяльності у часі.

Серед недоліків американські дипломати і держслужбовці [12] звертають увагу на те, що широка громадськість може переоцінювати згенеровану інформацію від чатів ШІ, а отже, і неправильно інтерпретувати політичні події, причини торговельних, економічних або збройних протистоянь, конфліктів і війн. Інформативна відповідь, що її надає чат, може ґрунтуватися на дезінформації та вводити в оману громадськість, яка не сприйматиме навколишнє середовище і ставитиме під сумнів легітимність діяльності міжнародних організацій, національних урядів, глав держав і дипломатів. Загроза появи безлічі альтернативних «реальностей» спроможна змусити користувачів припустити, що звинувачення якоїсь держави в агресії, геноциді, протиправних діях або порушенні прав людини є необґрунтованими, несправедливими або навмисними, щоб завдати шкоди репутації цієї країни. Отже, зниження довіри суспільства до діяльності дипломатів, ймовірно, призведе до обмеження їхньої здатності розв'язувати кризові питання та об'єднуватися для подолання спільних викликів і загроз. Комерційну упередженість систем ШІ також називають одним із недоліків, тому що сучасні ШІ-чати навмисно обходять чутливі історичні, політичні, культурні або суспільні теми, щоб кількість споживачів продуктів ШІ невпинно зростала. Однак така «нейтральність» формує викривлену альтернативу світу і вводить в оману громадськість. Вплив систем ШІ на сприйняття громадськості минулого, теперішнього та майбутнього становить найбільший виклик для дипломатів і політиків, тож у перспективі потрібно окреслити переваги ШІ і вжити правових заходів щодо мінімізації негативного впливу й упередженого сприйняття навколишнього простору.

Практично впроваджувати сучасні інструменти ШІ в межах Державного департаменту США почали з 2015 року — під час ініціювання відбору кандидатів на дипломатичні посади та аналізу їхніх професійних здобутків і навичок для подальшого кар'єрного зростання. Співробітники посольства США у Гвінеї також використовують модель ChatGPT для створення чернеток щоденних медіазвіттів, написання промов, рекомендацій і публікацій у соціальних медіа, формування проектних пропозицій, виготовлення і редагування зображень, відео- та аудіоматеріалів. Загалом вони дійшли висновків, що удосконалена на основі різних плагінів модель ChatGPT може бути корисною для аналізування та створення

багатомовних проєктів промов; формулювання текстів вузької тематики; підготовки звітів щодо аналізу інформаційного простору країни перебування та написання новин з усвідомленням місцевих акцентів. Водночас дипломати мають володіти навичками критичного осмислення тексту, підготовленого ChatGPT, вміти чітко формулювати запити і давати підказки чату для отримання якісного результату, перевіряти точність, стиль, зміст і об'єктивність інформації. Загалом близько 60% роботи щодо збирання та обробки даних співробітники посольства США почали виконувати за допомогою удосконаленої моделі ChatGPT [13].

Велика Британія виступає за пропорційний і адаптований підхід до регулювання ШІ. Про це йдеться в Національній стратегії штучного інтелекту 2021 року та Білій книзі щодо регулювання штучного інтелекту 2023 року [14]. У документах та експертних дискусіях увагу звернено на те, що держава має закріпити провідні позиції у світі та бути одним із центрів розробки регуляторних стандартів управління системами ШІ. На рівні зовнішньополітичного відомства обговорюють можливе використання інструментів ШІ для покращення дипломатичної роботи, управління конфліктами, ведення перемовин або прогнозування появи потенційних протистоянь [15]. Загалом запровадження інструментів ШІ дасть змогу британським дипломатам пришвидшити ухвалення рішень на основі даних, отриманих у реальному часі, прогнозного аналізу і моделювання сценаріїв розвитку подій; удосконалити виконання адміністративних завдань, що сприятиме економії людських і матеріальних затрат, а також підвищенню дипломатичної продуктивності; посилити співпрацю з міжнародними партнерами через краще розуміння глобальних тенденцій і проблем; постійно оновлювати та набувати навичок ефективної взаємодії з інструментами та технологіями ШІ; оптимізувати розподіл матеріальних ресурсів і покращити результативність дипломатичної роботи [16].

2018 року Німеччина ухвалила Національну стратегію розвитку штучного інтелекту [17], зосередившись на реалізації заходів, спрямованих на перетворення країни на дослідницький хаб: розробки систем і технологій ШІ здатні посилити міжнародні політико-економічні позиції держави. Окреслені в документі інновації сприяли також оновленню дипломатичної роботи та ухваленню 2021 року Стратегії цифровізації зовнішньополітичного відомства. Практичними результатами цих документів стали розробка та використання декількох майданчиків на основі ШІ, які дають змогу полегшувати проведення візових і міграційних процедур; виявляти шахрайства, пов'язані з ідентифікаційною інформацією; робити моніторинг відкритих даних для раннього виявлення криз і їхньому запобіганню; оптимізувати процес ухвалення рішень; управляти очікуваннями громадськості тощо. Зокрема, німецькі дипломати використовують

майданчик PLAIN (Platform Analysis and Information System) для складних проектів аналізу даних на базі ШІ, що є основою для інноваційного порталу PREVIEW (Prediction, Visualization, Early Warning). За його допомогою можна прогнозувати, візуалізувати та попереджати кризові ситуації на початках. Ще одним із реалізованих проектів став моніторинг соціальних медіа (Social Media Monitoring) щодо виявлення дезінформації [18]. Використання інструментів ШІ в німецькій дипломатії ґрунтується на можливостях забезпечення суверенності даних, розробки і підтримки безпечних, стійких та орієнтованих на користувача ІТ-інструментів й інфраструктури, безпеково-цифрової адаптації дипломатичних місій та головного офісу до майбутніх сценаріїв використання ШІ.

Національна стратегія штучного інтелекту Франції також спрямована на збереження та консолідацію економічного, технологічного і політичного суверенітету держави через розробку і використання систем та інструментів ШІ. Урядова політика звернена на те, щоб до 2030 року сформувати національний простір на основі опанування суверенних і безпечних цифрових технологій [19]. З погляду французького зовнішньополітичного відомства використання ШІ має сприяти посиленню національного міжнародно-політичного впливу та стати інструментом репутаційно-іміджевої політики держави. Загалом Франція зосереджується на питаннях сприяння розвитку інновацій та контролю над поширенням технологій ШІ; гарантування міжнародно-безпекової стабільності цифрового простору; забезпечення прав людини і демократичних цінностей; посилення впливу французьких цифрових розробників; удосконалення процесів управління мережею «Інтернет» [20].

Дипломатія в епоху ШІ акцентує на міжнародно-правовому регулюванні специфіки використання систем штучного інтелекту для удосконалення політичних, економічних, безпекових, екологічних і соціальних перспектив розвитку людства; можливостях використання інструментів ШІ для виконання функціональних дипломатичних обов'язків; забезпеченні таємності передавання, зберігання та обробки політико-дипломатичних даних. Ці узагальнення можуть стати перспективними для подальших наукових розробок окресленої тематики.

1. OECD (2019) *Recommendation of the Council on Artificial Intelligence*. Available at: <https://legalinstruments.oecd.org/en/instruments/OECD-LEGAL-0449>
2. OECD.AI (2019) *G20 AI Principles*. Available at: <https://oecd.ai/en/work/documents/g20-ai-principles>
3. UN (2021) *Our Common Agenda — Report of the Secretary-General*. Available at: https://www.un.org/en/content/common-agenda-report/assets/pdf/Common_Agenda_Report_English.pdf
4. UNESCO (2022) *Recommendation on the Ethics of Artificial Intelligence*. Available at: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf00000381137>
5. COE (2024) *Draft Framework Convention on artificial intelligence, human rights, democracy and the rule of law*. Available at: https://search.coe.int/cm/Pages/result_details.aspx?ObjectId=0900001680af0734

6. Smart Africa (2024) *Artificial intelligence*. Available at: <https://smartafrica.org/sas-project/artificial-intelligence/>
7. ASEAN (2024) *ASEAN Guide on AI Governance and Ethics*. Available at: https://asean.org/wp-content/uploads/2024/02/ASEAN-Guide-on-AI-Governance-and-Ethics_beautified_201223_v2.pdf
8. OAS (2023) *High-level roundtable policy dialogue 'Artificial Intelligence: Public Policy Imperatives for the Americas' Draft opening remarks*. Available at: https://www.oas.org/en/about/speech_secretary_general.asp?sCodigo=23-0015
9. European Commission (2024) *European approach to artificial intelligence*. Available at: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/european-approach-artificial-intelligence>
10. European Parliament (2024) *Artificial Intelligence Act*. Available at: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2024-0138_EN.pdf
11. OECD.AI (2021) 'National AI policies & strategies'. Available at: <https://oecd.ai/en/dashboards/overview>
12. U.S. Department of State (2023) *The Use of Artificial Intelligence in Public Diplomacy: ACPD Official Meeting Minutes*. Available at: <https://www.state.gov/acpd-official-meeting-minutes-june-14-2023/>
13. Blaser, V. (2023) 'How to Use Artificial Intelligence in Diplomacy', *Washington International Diplomatic Academy*, 1 October. Available at: <https://diplomaticacademy.us/2023/10/01/artificial-intelligence-diplomacy/>
14. Foreign, Commonwealth & Development Office (2023) *Foreign Secretary to call for international cooperation to manage the global implications of Artificial Intelligence*. Available at: <https://www.gov.uk/government/news/foreign-secretary-to-call-for-international-cooperation-to-manage-the-global-implications-of-artificial-intelligence>
15. UK Parliament. House of Commons (2023) *Oral evidence: Artificial Intelligence and diplomacy (HC 1927)*. Available at: <https://committees.parliament.uk/oralevidence/13722/html/>
16. Clark, G. (2023) 'AI and diplomacy', *Inside Out*, 66, pp. 5–8. Available at: <https://fcdoa.org.uk/wp-content/uploads/2023/12/Inside-Out-Winter-2023-WEB-s.pdf>
17. Cabinet of Germany (2018) *Strategie Künstliche Intelligenz der Bundesregierung*. Available at: https://www.ki-strategie-deutschland.de/home.html?file=files/downloads/Nationale_KI-Strategie.pdf&cid=728
18. Federal Foreign Office of Germany (2021) *Die Strategie für Digitalisierung im Auswärtiges Amt: Unsere Strategie bis 2027*. Available at: <https://www.auswaertiges-amt.de/blob/2504934/b3c1bcb0e194ae750edcdc90ae4497e9/digitalisierungsstrategie-data.pdf>
19. Ministry for Europe and Foreign Affairs of France (2018) *La stratégie nationale pour l'intelligence artificielle*. Available at: <https://www.entreprises.gouv.fr/fr/numerique/enjeux/la-strategie-nationale-pour-l-ia>
20. Ministry for Europe and Foreign Affairs of France (2022) *Transparency and accountability: the challenges of artificial intelligence*. Available at: <https://www.diplomatie.gouv.fr/en/french-foreign-policy/digital-diplomacy/transparency-and-accountability-the-challenges-of-artificial-intelligence/>

Nataliia PIPCHENKO,
*Doctor of Political Science,
Professor of the Department of International Information
at the Educational and Scientific Institute of International Relations
of Taras Shevchenko National University of Kyiv*

DIPLOMACY IN THE ERA OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Abstract. The article analyses transformation of diplomatic work based on the use of artificial intelligence tools.

The author distinguishes the global, regional and national levels of implementing artificial intelligence initiatives, as well as outlines the advantages and disadvantages of such tools. The author also outlines the activities of the European Union with regard to updating the European regulatory framework to encourage the use of AI in various areas and the subsequent adoption of the Artificial Intelligence Act by the European Parliament.

The practical significance of artificial intelligence tools is illustrated by the activities of the foreign ministries of France, Germany, the United Kingdom, and the United States, which were among the first to actively upgrade their diplomatic work with the use of innovations. For example, the article points out that American diplomats and civil servants consider both the advantages and disadvantages of AI. Among the advantages, they mention the capability of AI tools to analyse the image of the sending state presented by foreign media over a long period in the information space of the host country to qualitatively modify and improve the work within the foreign ministry through the capabilities of a purpose-designed AI system, etc. As for the disadvantages, American civil servants pointed out that the general public may overestimate the information generated by AI chats, and therefore misinterpret political events, the causes of trade, economic or armed confrontations, conflicts, wars, etc.

The author concludes that diplomacy in the artificial intelligence era focuses on the issues of international legal regulation of the particularities of using artificial intelligence systems for improving political, economic, security, environmental and social prospects of human development; the possibilities of using artificial intelligence tools to perform functional diplomatic duties; and ensuring the confidentiality of transmission, storage and processing of political and diplomatic data.

Keywords: diplomacy, artificial intelligence, EU, France, Germany, the United States, the United Kingdom.